

Henrik Neubauer

Baleti slovenskih skladateljev. Od Možička do baletnega Fausta

Ljubljana: Samozaložba. 2018, 147 str., 29,00 €

»Ob letošnji 100. obletnici ustanovitve prvega slovenskega baletnega ansambla – baletnim skladateljem, ki so se posvetili

baletni umetnosti in so družno s slovenskimi in včasih tujimi koreografi ustvarili naše, slovenske baletne predstave.« To je moto nove knjige našega prof. dr. Henrika Neubauerja, ki je prav ob visokem jubileju slovenskega baleta ponovno presenetil z novo (baletno) monografijo in seveda spet v samozaložbi. Paradoks je tudi to, da so 33. Slovenski glasbeni dnevi v okviru Ljubljana Festivala (12.–19. aprila 2018) z naslovom Vloga nacionalnih opernih gledališč v 20. in 21. stoletju: ob 100. obletnici otvoritve Opere Narodnega gledališča v Ljubljani obšli tako to Neubauerjevo izdajo kot njeno promocijo (12. apr. 2018), ki je sovpadla prav z njihovim začetkom. Tako kot je njen nadebudni avtor izdal knjigo v samozaložbi, jo je v lastni režiji tudi predstavil v Orfejem salonu Opere in baleta SNG v Ljubljani; zunaj vseh formalnih vpetosti v sicer vsenacionalni projekt.

Zagotovo pa je bolj kot vsenacionalni projekt pomembna še ena Neubauerjeva monografija, ki natančno popisuje stoletni razvoj slovenskega institucionalnega baleta. Njegov začetek v ustvarjalnem pogledu predstavlja pantomima v enem dejanju *Možiček* slovenskega skladatelja Josipa Ipavca (1873–1921) iz leta 1900, za katerega je avtor Ipavec sam prispeval tudi scenarij, konec pa *Faust – Das Ballett (baletni Faust)*, ki je nastal leta 1917 na glasbo Milka Lazarja (roj. 1965), *baletni suiti* za orkester v dveh dejanjih in po scenariju Edvarda Cluga (po 1.

delu istoimenske tragedije Johanna Wolfganga von Goetheja). Vmes se vrstijo baleti in (izvirne) slovenske skladbe za balet slovenskih skladateljev Rista Savina (Friderika Širce), Slavka Osterca, Antona Balatke, Blaža Arnič, Lucijana Marije Škerjanca, Janka Gregorca (do 1941), med letoma 1950 in 1990 pa sledijo še glasbena dela (slovenskih) skladateljev; to so Kruno Cipci, Zvonimir Ciglič, Mihovil Logar, Vilko Ukmar, Darijan Božič, Bojan Adamič, Marjan Kozina, Vladimir Lovec, Anton Lavrin, Božidar Kantušer, Ivan Šček, Danilo Švara, Janez Gregorc, Pavel Mihelčič, Pavel Šivic, Ivo Petrič, Urban Koder, Radovan Gobec, Jure Robežnik, Dane Škerl, Aleksandre Lajovic, Anton Lajovic, Igor Štuhec, Alojz Srebotnjak, Jani Golob, Peter Šavli in Lado Jakša. In še skladatelji oz. avtorji slovenskih baletov od zadnjega desetletja 20. stol. dalje: Larisa Vrhunc, Rok Golob, Peter Penko, Drago Ivanuša, *Silence* (Boris Benko & Primož Hladnik), Milko Lazar, Borut Kržišnik in Sašo Kalan. Poleg teh znanih (slovenskih) avtorjev oz. skladateljev glasbe za balet pa obstaja še slovenski balet brez glasbe z naslovom *Plesalec v sponah*, ki sta ga (1956) koreografirala Pia in Pino Mlakar, in balet na konkretno glasbo. To je predstava z naslovom *E = mc²* na konkretno in elektronsko glasbo (Iko Otrin, Maribor, 1962 itd.).

Knjigo je avtor (H. Neubauer) opremil še s kazalom (5), uvidom (7–9) in poglavji o začetkih baletne umetnosti (11–12), plesnih začetkih na slovenskem odru, prvih baletnih predstavah pri nas in ustanovitvi baletnega ansambla v Ljubljani (13), baletnih uprizoritvah v novo zgrajenem Deželnem gledališču v Ljubljani (15), prvem slovenskem baletu – *Možičku* (J. Ipa-vec; 17–26); sledi pet razdelkov po različnih epohah slovenske glasbeno-baletne ustvarjalnosti (27–107), ki je pravzaprav temeljno poglavje omenjene monografije. V njem beremo in gledamo vse tisto, kar je skupaj z glasbo in plesom nastalo na Slovenskem v minulih sto letih. Avtor H. Neubauer je ta del opremil s številnimi citati, opombami (254!) in slikami (129), povzetkom (108), abecednim seznamom skladateljev z njiho-

vimi baleti (110–111), seznamom baletnih naslovov glede na letnico nastanka z vpisanim podatkom o prvi izvedbi in avtorju (112), abecednim seznamom piscev scenarijev (113–114), pa s poglavji o slovenskih baletih na nosilcih zvoka (115), skladbah slovenskih skladateljev, ki prvotno niso bile namenjene baletni izvedbi (116–118), virih (119–120), z vodnikom po baletih slovenskih skladateljev (121–146) in s poglavjem o poklicu baletnega plesalca, ki je ponatis iz Neubauerjeve knjižice *Razmišljanje o položaju baletne umetnosti v svetu in pri nas* (2002, *O baletu in poklicu baletnega plesalca*, str. 6–8; 147). Ni kaj, avtor H. Neubauer je sistematič v pravem pomenu znanstvene drže in ne le umetniške. Njegov tovrstni credo daleč presega marsikaterega muzikološkega raziskovalca in znanstvenika, če ne že kar nekaj njihovih generacij. Taki, tako uspešni v kvalitativnem obsegu, so bili morda pred njim ali celo vzporedno z njim le še D. Cvetko, P. Kuret in E. Škulj; vsak od njih seveda na svojem področju. Neubauer sam pa ima zdaj pokrita skoraj vsa glasbeno-gledališka področja, ki se jim posveča v umetniškem, pedagoškem in znanstvenem segmentu: *opera*, *opereta*, *balet* in še kaj. To je 37. samostojna, monografska knjiga (slovenskega) baletnega plesalca in koreografa, umetniškega vodje in direktorja, zdravnika in znanstvenika, režiserja in pedagoga upokojenca prof. dr. Henrika Neubauerja (roj. 1929); sledijo pa še ponatise treh del, enot.

Še eno oblikovno in vsebinsko bogato Neubauerjevo monografijo sta vsebinsko pregledala in napisala (objavljeni) recenziji Lidija Sotlar in Lovrenc Arnič, lektorja sta bila Katarina Fekonja in Matej Škorjak, angleški povzetek je lektoriral Timotej Neubauer, oblikovanje pa je prispevala Mateja Omerzel. Knjigo je v nakladi 250 izvodov natisnila *Tiskarna Ciccero*. Naslovnico knjige krasi scenski osnutek (tempera) Toša Primožiča, ki je bil obenem tudi scenograf Savinovega baleta *Čajna punčka* (1929) v Baletu SNG Ljubljana (1959); koreograf je bil takrat prav H. Neubauer. Neubauerjevo podobo pa na zadnji platnici krasi olje Rudija Španzla (2009).